

WIEDZA O PAŃSTWIE I PRAWIE

ZARYS WYKŁADU

Andrzej Korybski
Lesław Grzonka

SERIA AKADEMICKA



LEX

a Wolters Kluwer business

WIEDZA O PAŃSTWIE I PRAWIE

ZARYS WYKŁADU

Andrzej Korybski
Lesław Grzonka

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa



LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Łamanie
Wolters Kluwer

Poszczególne części podręcznika przygotowali:
Lesław Grzonka: część pierwsza (rozdziały I–IV);
Andrzej Korybski: część druga (rozdziały V–VIII, z wyjątkiem rozdz. VIII, pkt 4);
Lesław Grzonka, Andrzej Korybski: rozdział VIII, pkt 4.

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word in a lowercase, serif font. Above the letter 'i' is a small heart symbol. Below the text is a decorative horizontal line with a wavy, wave-like pattern.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-3333-7

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Od Autorów	9
Część pierwsza	
PODSTAWY NAUKI O PAŃSTWIE	
Rozdział I	
Państwo jako przedmiot badań naukowych	13
1. Problematyka państwa w historii myśli politycznej i prawnej	13
2. Wybrane współczesne tendencje przeobrażeń państwowości	17
Rozdział II	
Państwo jako szczególna wspólnota i organizacja życia społecznego	20
1. Definicja państwa. Państwo jako element politycznej struktury społeczeństwa	20
2. Cechy organizacji państwowej	27
3. Aparat władzy publicznej we współczesnym państwie	32
4. Funkcje państwa	34
4.1. Funkcje wewnętrzne	35
4.2. Funkcje zewnętrzne	37
5. Typy państw, ustrojów państwowych i reżimów władzy w państwie	38
5.1. Podział według kryterium udziału społeczeństwa w sprawowaniu władzy	38
5.2. Podział według kryterium stopnia jednolitości	40
5.3. Podział według kryterium reżimu gospodarczego	41
6. Legitymizacja władzy w państwie	41
Rozdział III	
Demokratyczne państwo prawne	45
1. Pojęcie i elementy składowe demokratycznego państwa prawnego	45
2. Demokratyczny ustroj państwowy i reżim polityczny	48
3. Prawa człowieka oraz ich znaczenie w demokratycznym państwie prawnym	49
Rozdział IV	
Ustrój państwowy i władza publiczna w Rzeczypospolitej Polskiej	52
1. Podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej	52
1.1. Zasada solidaryzmu	52
1.2. Zasada państwa unitarnego	53
1.3. Zasada suwerenności narodu (ludu)	54

1.4. Zasada zrównoważonego rozwoju	54
1.5. Zasada praworządności	55
1.6. Zasada prymatu Konstytucji	56
1.7. Zasada podziału władz	56
1.8. Zasada pluralizmu politycznego	57
1.9. Zasada decentralizacji	57
1.10. Zasada subsydiarności	58
2. Rzeczpospolita Polska w Unii Europejskiej	58
3. System władzy w państwie i struktura aparatu władzy publicznej	61
4. Prawa człowieka oraz ich ochrona w Rzeczypospolitej Polskiej	64
5. Zasada rządów prawa i jej gwarancje ustrojowe	69
6. Struktura aparatu administracji publicznej	72
7. Administracja porządku publicznego i bezpieczeństwa	75

Część druga

PODSTAWY NAUKI O PRAWIE

Rozdział V

Prawo jako przedmiot badań naukowych	79
1. Prawoznawstwo – przedmiot i metody badawcze	79
2. Podstawowe kierunki doktrynalne w prawoznawstwie	86
3. Rola i funkcje prawa w organizacji państwowej i w życiu społecznym	90
4. Prawo jako zjawisko kulturowe. Współczesne kultury i porządki prawne	96

Rozdział VI

Normy prawne, przepisy prawne i akty normatywne	103
1. Norma prawna a przepis prawny. Zakodowywanie i odkodowywanie treści normatywnych	103
2. Przepisy prawne i akty normatywne we współczesnym państwie – przegląd problematyki	110

Rozdział VII

Stanowienie i stosowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – przegląd problematyki	117
1. Tworzenie prawa – działalność prawotwórcza, stanowienie prawa	117
2. Organy wyposażone w kompetencje prawotwórcze i system źródeł prawa	120
3. Wykładnia prawa i system prawny	127
4. Stosowanie prawa w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej	136
5. Tworzenie i stosowanie prawa w porządku prawnym Unii Europejskiej	139

Rozdział VIII

System prawa i porządek prawny Rzeczypospolitej Polskiej	145
1. Prawo polskie a porządek prawny Unii Europejskiej	145
2. Podstawowe wartości, zasady i struktura polskiego prawa. Prawo konstytucyjne	148
3. Prawo administracyjne	151
4. Prawo cywilne i prawo pracy	153

5. Prawo karne	161
6. Tendencje przeobrażeń współczesnych systemów i porządków prawnych	164
Literatura	167
Wykaz schematów	169

OD AUTORÓW

Gruntowna nowelizacja polskiego prawa o szkolnictwie wyższym, wprowadzona w 2011 r., zmieniła zasady i sposoby prowadzenia kształcenia w polskich szkołach wyższych. Nastąpiło odejście od standardów wyznaczających w kilku ostatnich latach charakter nauczania na studiach wyższych (z nielicznymi wyjątkami). Obszary kształcenia, dziedziny i dyscypliny naukowe stały się ogólnymi ramami wyznaczającymi – w zakresie określonym efektami kształcenia dotyczącymi wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych – proces kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów.

Zmiany te objęły także nauki społeczne oraz odpowiadający im obszar edukacji wyższej wraz z wieloma kierunkami studiów odwołujących się, przynajmniej częściowo, do problematyki państwa i prawa. W obszarze nauk społecznych obok tradycyjnych kierunków studiów (takich jak ekonomia, zarządzanie, politologia, pedagogika, socjologia, psychologia czy prawo i administracja) oraz niedawno ukształtowanych (takich jak bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo wewnętrzne czy medioznawstwo) zaczęły pojawiać się kierunki nowatorskie, łączące efekty nauczania z różnych dziedzin i dyscyplin nauk społecznych, a nierzadko także z innych obszarów nauki i kształcenia (jak bezpieczeństwo publiczne, administracja bezpieczeństwa publicznego, prawo w biznesie itp.). Projektowane dla tych kierunków efekty kształcenia często odwołują się do wybranych efektów kształcenia właściwych dla studiów prawniczych lub studiów administracyjnych, ale dostosowanych do tożsamości i specyfiki danego kierunku.

Ambicją autorów oddawanego do rąk Czytelników podręcznika jest sprostanie wymaganiom kształcenia w zakresie państwa i prawa w nowej sytuacji wywołanej nowelizacją prawa o szkolnictwie wyższym. Efekty nauczania dla tych dotychczasowych i nowych kierunków studiów zakładają z reguły przekazanie podstawowej wiedzy o dziedzinach i dyscyplinach istotnych dla problematyki państwa i prawa, wiedzy o zasadach i instytucjach administracyjnych i prawnych związanych z wykonywaniem władzy publicznej w państwie, wiedzy o procesach integracji europejskiej oraz ich prawno-instytucjonalnych podstawach, wiedzy z zakresu prawa autorskiego i ochrony własności przemysłowej czy wiedzy o prawnoinstytucjonalnych podstawach i formach przedsiębiorczości. Efekty dotyczące umiejętności odwołują się zaś m.in. do wykorzystania wiedzy o państwie i prawie do interpretacji poszczególnych zjawisk i procesów społecznych, przygotowania procesu decyzyjnego i podejmowania legalnych decyzji, prognozowania przebiegu procesów społecznych w obowiązujących ramach instytucjonalno-prawnych. Zarówno dobór zagadnień objętych wykładem, jak też sposób ich ujęcia zostały określone ustalonymi – w wyniku nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym – ramami kwalifikacji oraz efektami nauczania dla obszaru kształcenia odpowiadającego naukom społecznym.

Z uwagi na zbieżność tych treści z częścią efektów nauczania zaprojektowanych dla kształcenia w obszarze nauk humanistycznych, podręcznik może być także przydatny dla studentów kierunków mieszczących się w tym obszarze (w tym takich kierunków, jak filozofia, historia, kulturoznawstwo czy nauki o zarządzaniu).

Istotną cechą podręcznika jest dążenie do ukazania postępujących, wzajemnych zależności i oddziaływań między strukturami instytucjonalno-organizacyjnymi i porządkiem prawnym Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej. Autorzy korzystali z doświadczeń związanych z wykorzystywaniem w praktyce dydaktycznej wcześniejszej publikacji akademickiej, w której teza o związkach między polskim porządkiem prawnym i porządkiem prawnym Unii Europejskiej również została potraktowana jako fundamentalna teza wykładu dotyczącego wiedzy o współczesnym państwie i jego porządku prawnym (por. A. Korybski (red.), *Podstawy wiedzy o państwie i prawie*, Bydgoszcz 2012).

Autorzy są przekonani, że funkcjonujące obecnie na rynku kompendia wiedzy o państwie i prawie, programowo ograniczone do opracowań propedeutycznych wprowadzających do teorii i filozofii prawa bądź do przeglądu obowiązujących gałęzi polskiego porządku prawnego, bez wykazania związku z instytucjami i porządkiem prawnym Unii Europejskiej, są w stanie jedynie częściowo sprostać wszystkim wymaganiom kształcenia odpowiadającego krajowym ramom kwalifikacji oraz efektom kształcenia zaprojektowanym dla obszaru nauk społecznych. Należy je modyfikować pod kątem wiedzy i umiejętności niezbędnych absolwentom kierunków studiów społecznych oraz humanistycznych i określonych w obowiązującym prawie o szkolnictwie wyższym. Podręcznik ten należy traktować jako taką właśnie próbę modyfikacji dotychczasowych treści wprowadzających w problematykę państwa i prawa na wstępnym etapie kształcenia, w odniesieniu do wielu kierunków studiów ulokowanych w obszarach nauk społecznych i humanistycznych.

Część pierwsza

PODSTAWY NAUKI O PAŃSTWIE

PAŃSTWO JAKO PRZEDMIOT BADAŃ NAUKOWYCH

1. Problematyka państwa w historii myśli politycznej i prawnej

Pierwsze poglądy na temat państwa były z reguły odbiciem wierzeń religijnych. Władca był uznawany za boga, bożego syna lub wybrańca. Takie uzasadnienie rządów skutkowało znacznym ograniczeniem możliwości przewrotu lub rewolucji. Każdy sprzeciw wobec panującego był traktowany jako naruszenie świętości. Ujęcie to skutkowało nierównościami społecznymi. Wokół władcy pojawiała się grupa osób twierdzących, że mają specjalne prawa związane z oddawaniem czci i strzeżeniem doktryny religijnej. Ludzie ci uważali, że należą im się specjalne przywileje, w szczególności zaś, że pozostali członkowie społeczeństwa powinni ich utrzymywać, podobnie jak samego władcę. W ten sposób w większości państw starożytnych (w szczególności na Wschodzie) wykształciły się podobne struktury: władca, kapłani, reszta społeczeństwa. Rolą kapłanów było głównie uzasadnianie roli władcy oraz – co za tym idzie – swojej. W związku z tym pierwsza myśl polityczna i prawna była odbiciem wierzeń. Skutkowało to pewnymi prawidłowościami w funkcjonowaniu państw. Przede wszystkim nie było możliwości prawnie uzasadnionego usunięcia władcy, jeżeli był on uznawany za boga. Jedynym sposobem było wykazanie, że osoba sprawująca rządy tylko udaje boga, a nie jest nim w rzeczywistości. Wymagało to silnego oparcia wśród kapłaństwa. Jeżeli jednak władca był jedynie bożym wybrańcem, to *de facto* jego pozycja była zależna od woli duchowieństwa. Tego typu uzasadnienia władzy przetrwały wieki. Aktualnie przykładem państwa, gdzie władca traktowany jest jako wybraniec siły wyższej, jest Watykan.

W starożytnej Grecji poglądy na państwo kształtowały się nieco inaczej. Dominowało ujęcie państwa i władzy jako zjawisk czysto ludzkich. Można wyróżnić generalnie dwa obozy filozoficzne w tej kwestii: zwolenników demokracji oraz jej przeciwników. Do pierwszej grupy można zaliczyć sofistów, którzy głosili, że państwo jest tworem ludzkim, w związku z czym jego zadaniem jest służenie ludziom. Twórca tej szkoły, Protagoras z Abdery, twierdził, że ludzie w dawnych czasach zdecydowali, że powołają organizację wyższego rzędu, czyli państwo. W ten sposób filozof ten stworzył podwaliny idei znanej obecnie jako „umowa społeczna”. Wśród myślicieli chwalejących demokrację należy także wskazać Peryklesa i Demostenesa, działaczy politycznych z Aten. Do grupy krytyków tej formy władzy należał m.in. Platon. Twierdził on, że w idealnym państwie rządzić powinni najmądrzejsi, a nie wszyscy. W jego koncepcji widać ponadto wyraźnie dominację orga-

nizacji nad jednostką. Społeczeństwo jest zhierarchizowane i kierowane według wskazań rozumu. Przeciwnikiem demokracji był również Arystoteles, według którego dobrymi ustrojami były: monarchia (rządy jednostki), arystokracja (rządy ludzi należących do elitarnej warstwy społecznej) oraz politea (rządy klasy średniej), złymi zaś: tyrania (nielegalne rządy jednostki), oligarchia (rządy najbogatszych) i właśnie demokracja (rządy tłumu). Trzy ostatnie ustroje miały służyć tylko rządzącym, a nie wszystkim. Państwo było, w rozumieniu Arystotelesa, samowystarczalną organizacją pomniejszych organizacji (rodzin, wiejskich). Jej celem było zapewnienie materialnego i duchowego rozwoju ludzi. Myśli starożytnych Greków wywarły duży wpływ na Rzymian. Wybitny filozof tamtych czasów Cycero uważał na przykład, że podstawą dobrego państwa jest zgoda stanów, a najlepszym ustrojem jest tzw. ustrój mieszany, złożony z elementów monarchii, arystokracji i demokracji. Jako zagrożenie dla stabilności postrzegał zbytnią dominację warstw ubogich. W myśli starożytnych widać więc obawę przed demokracją rozumianą jako rządy tłumu, gdzie nie ma miejsca na głębszą refleksję.

Rozpowszechnienie chrześcijaństwa zaowocowało dalszym rozwojem myśli na temat państwa. Augustyn z Hippony, jeden z najbardziej wpływowych filozofów czasów starożytnych, uważał, że rolą państwa jest represjonowanie grzeszników. Ludzie powinni być posłuszni władzy nawet wtedy, gdy jest nielegalna. Jedynym uzasadnieniem dla oporu jest naruszanie przez rządzących praw bożych. Dalszy rozwój religii chrześcijańskiej doprowadził do wykreowania tzw. papizmu czyli doktryny, według której władza państwowa i państwo mają swe źródło w grzechu. W związku z tym Kościół musi stać na straży zgodności z naukami bożymi, co daje mu prawo do uznawania władzy za legalną. Przeciwnieństwem tej idei był uniwersalizm cesarski, zgodnie z którym to cesarz (tytuł władców niemieckich), jako pomazaniec boży, nie podlegał papieżowi. Szersze spojrzenie można spotkać w pismach Tomasza z Akwinu. Głosił on, odchodząc od myśli Augustyna, że wprawdzie zasada władzy ma pochodzenie boże, lecz to ludzie wybierają sobie rządy. Celem państwa powinno być zapewnienie ludziom zbawienia, co można osiągnąć przez pokój i porządek. Tomasz uznawał nierówności społeczne za normę i przyjmował podział ludności według majątku. Za najlepszą formę rządów uważał monarchię, pod warunkiem że władca przestrzega zarówno prawa bożego, jak i (zgodnego z nim) prawa ludzkiego. Dopuszczał prawo oporu wobec rządzących łamiących te reguły. Papieżowi przysługiwała władza najwyższa, jednak powinna być wykorzystywana wstrzemięźliwie. Na szczególną uwagę zasługuje myśl Marsyliusza z Padwy. Według tego filozofa państwo jest wytworem ludzkim o charakterze doskonałym, dysponującym środkami do zaspokojenia wszystkich potrzeb człowieka. Władza powinna należeć do silnego rządu podlegającego jednak prawu tworzonemu przez społeczeństwo. W ten sposób została wysłowiona zasada suwerenności ludu, stojąca u podstaw wszystkich współczesnych ustrojów demokratycznych.

Okres odrodzenia zaowocował nowymi poglądami na państwo. Francuski myśliciel Jean Bodin sformułował teorię suwerenności władzy państwowej. Według niego suwerenność stanowi główne znamię państwa i oznacza absolutną i nieustającą jego władzę oraz niezależność od kogokolwiek z zewnątrz lub wewnątrz, w tym ludności. Za najbardziej naturalny ustrój uznawał monarchię. Przejawem suwerenności jest możliwość swobodnego tworzenia prawa. Z kolei w doktrynach reformacji można odnaleźć powrót do idei Augustyna z Hippony z dominującym państwem strzegącym praw bożych. Postulaty

wzmocnienia władzy były obecne również u polskich filozofów. Jan Ostroróg uważał, że należy wzmocnić pozycję króla jako niezależnego twórcy prawa. Andrzej Frycz-Modrzewski podkreślał konieczność złagodzenia podziałów społecznych i ograniczenia wyzysku chłopów. Miało to doprowadzić do utożsamienia się z państwem całej ludności, a nie tylko szlachty. Dodatkowo postulował również wzmocnienie władzy królewskiej.

W późniejszych latach coraz większą popularność zaczęła zdobywać teoria umowy społecznej, zgodnie z którą państwo powstało w wyniku porozumienia. Mogło być ono zawarte przez każdego z każdym lub przez ludność z władcą. Filozof angielski Thomas Hobbes twierdził, że wszyscy umówili się, iż przełożą prawo rządzenia sobą określonej osobie lub grupie osób, pod warunkiem że wszyscy tak postąpią. Nieco inaczej widział tę kwestię John Locke, według którego narodziny państwa nastąpiły w dwóch etapach. Najpierw ludność umówiła się między sobą, że stworzy społeczeństwo. W drugim etapie społeczeństwo umawiało się z władzą. Możliwe jest więc rozwiązanie drugiej umowy bez niweczenia pierwszej. Filozof ten jest także twórcą idei trójpodziału władzy, zmodyfikowanej później przez Charlesa Montesquieu. Myśliciel ten dokonał systematyki ustrojów państwowych. Uznał, że istnieją trzy ich rodzaje: republikański, monarchistyczny i despotyczny. Demokracja, rozumiana jako rządy wszystkich, jest niedobra, gdyż dopuszczenie do administracji biedaków może doprowadzić do upadku. Lepszym rozwiązaniem jest republika arystokratyczna, gdzie władza jest sprawowana przez część ludności. Monarchia i despotyzm różnią się tym, że w tej pierwszej zasadą są honorowe rządy zgodne z prawem, a w drugiej władza opiera się na zastraszeniu społeczeństwa. Najlepszym rozwiązaniem jest więc monarchia, lecz z podziałem władzy. Odmienne zapatrywał się na tę kwestię inny wielki myśliciel Jean Jacques Rousseau, który rozbudował i upowszechnił ideę umowy społecznej. Uważał, że państwo powstało w celu ochrony słabych przed uciskiem. Podkreślał, że umowa obejmuje wszystkich w jednakowym zakresie, każdy członek społeczeństwa jest więc równy innemu. Idealem ustrojem miała być demokracja bezpośrednia, gdyż wtedy faktyczny suweren, czyli lud, może realnie rządzić. Suwerenność ludu jest niepodzielna, a co za tym idzie niepodzielna jest także władza.

Wiek XIX zaowocował nowymi poglądami na istotę państwa. Niemiecki myśliciel Georg Hegel twierdził, że każdy naród ma do spełnienia dziejową misję, polegającą na realizacji interesów ducha światowego. Funkcjonuje on jako państwo (państwo-naród) i przeżywa swoją młodość, dojrzałość, starość i w końcu śmierć. Państwo nie służy jakimkolwiek celom, gdyż samo w sobie stanowi właśnie cel. Hegel aprobował ideę podziału władz, jednak nie ich równowagi, gdyż uważał, że najważniejszy powinien być monarcha. W tym czasie popularność zaczęła zyskiwać także filozofia liberalna. Jeden z jej przedstawicieli, John Stuart Mill twierdził, że najważniejsza jest ochrona interesu jednostki. Uważał, że zagrożeniem dla indywidualizmu jest tyrania większości. Należy więc chronić państwo przed zdominowaniem przez te warstwy, które nie są zainteresowane ochroną indywidualizmu. Funkcją państwa powinna być przede wszystkim ochrona interesów jednostek. Jest to słynna koncepcja państwa jako „stróża nocnego”, który nie wtrąca się, jeżeli nie jest to naprawdę konieczne. Zupełnie odmienne było podejście przedstawicieli socjalizmu naukowego. Czołowy przedstawiciel tego prądu filozoficznego Karol Marks twierdził, że państwo jest zjawiskiem historycznym i stanowi instrument służący dominacji jednej klasy nad innymi. Uważał, że z reguły władza w państwie należy

WIEDZA O PAŃSTWIE I PRAWIE

ZARYS WYKŁADU

Andrzej Korybski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Przemyślu, pracownik Katedry Teorii i Filozofii Prawa Wydziału Prawa i Administracji UMCS; członek Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Lesław Grzonka – doktor nauk prawnych, adiunkt i kierownik Zakładu Podstaw Prawa na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej, dyrektor Instytutu Administracji Państwowej i Instytucji Europejskich w Prywatnej Wyższej Szkole Nauk Społecznych, Komputerowych i Medycznych w Warszawie.

■ Podręcznik zawiera ogólną wiedzę z zakresu państwa i prawa, obrazującą dokonane ostatnio ich zmiany i przeobrażenia wywołane przystąpieniem Polski do NATO i do Unii Europejskiej. Kumuluje on wieloletnie doświadczenia dydaktyczne autorów, prowadzących wykłady, ćwiczenia i konwersatoria w ramach przedmiotów: wstęp do prawoznawstwa, podstawy wiedzy o państwie i prawie, teoria i filozofia prawa – zarówno na studiach z zakresu bezpieczeństwa narodowego, jak i na studiach administracyjnych oraz prawniczych. Jego szczególną cechą jest mocne osadzenie treści programowych w problematyce współczesnych państw i ich ustrojów (w tym zwłaszcza państw europejskich), a także w relacjach między polskim porządkiem prawnym a porządkiem prawnym Unii Europejskiej i prawem międzynarodowym. Treść wykładu jest dostosowana do wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji i związanych z nimi efektów kształcenia.

■ Publikacja jest skierowana przede wszystkim do studentów różnorodnych kierunków z obszarów nauk społecznych i humanistycznych, którzy stykają się z problematyką prawnoustrojową oraz z odpowiednimi dziedzinami i gałęziami obowiązującego prawa. Z uwagi na przystępny język oraz fundamentalny charakter przekazywanej wiedzy książka może być przydatna także dla uczniów szkół licealnych.

ISBN 978-83-264-3333-7



9 788326 433337

Cena 49 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl



9 788326 433337 W01P01